

dum Baptisma, ad assistendum matrimoniis, alium subdelegare non poterit ex dispositione juris positivi: sane tunc non jurisdictio, sed certum ministerium dumtaxat ei committitur, quod nequit de novo alio committi⁴.

561. Q. 5. *Qualis esse debet præsentia testium et Parochi?*

R. Ad 1: Cum Tridentinum indicando testes, non dicat eos esse debere omni exceptione majores, inde deducunt sufficere etiam personas infames, fœminas, parentes, servos, infideles et pueros, usum tamen rationis habentes. Neque refert, quod sint per vim adducti, vel affectent non intelligere, vel sponsorum verba distincte non audiant; eo enim ipso, quod vident illos coram ministro libere sistere, et ritum Ecclesiæ celebrare, jam moraliter sunt præsentes, ita ut sufficienter testari possint de contracto matrimonio. Testes autem saltem duo esse debent, et simultanee cum Parocho præsentes, cum datur sponsorum consensus.

R. Ad 2: Quod dictum est de testibus, magis currit de Parochis quoad modum præsentiæ: nempe hæc talis esse debet. ut Parochi advertere possint quid agatur, et de eo testari. Iccirco non sufficit præsentia materialis: unde dormientes, ebrii vel amentes invalide assisterent; sed requiritur præsentia moralis, nempe ut advertant ad ea quæ fiunt. Non autem necesse est, ut videant contrahentes, modo eorum consensum sine ulla deceptione, sed vere et clare audiant. Hinc Parochus cæcus assistit valide, ut tenent merito plures contra Van Espen; non tamen si cæcus simul et surdus. Quod si non rite intelligant sponsorum consensum, v. g., quia sunt diversi idiomatis, satis est ut Parochi per unum interpretem de vero consensu certioresentur. — Non autem refert, etiamsi per dolum, metum, aut injuriam detineantur Parochi, et ipsi resistent et contradicant, ut sæpius fuit definitum a S. C. C. Sed peccarent graviter contrahentes, si vi aut dolo casu transeuntem Parochum detinerent, ut matrimonium coram eo contraherent; gravis enim irrogaretur injuria tam Sacramento quam Ecclesiæ; cum Parochus tunc

⁴ Ex c. *Quoniam* XLIII de off. deleg., § *Ceterum*. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 566.

habeatur uti persona publico ministerio mancipata¹ (Q).

562. Ex Synodo Novariensi (pag. 157) ipso facto excommunicantur, qui eo temeritatis devenerint, ut neglectis denuntiationibus, aliisque omissis, coram Parocho inscio vel invito, matrimonium celebrant: quam quidem penam incurrunt etiam testes, ceterique opem præbentes.

Art. V. — Impos, raptave si mulier.

563. Q. 1. *Quid impotentia prout est matrimonii impedimentum?*

R. *Impotentia* nomine hic intelligitur *incapacitas ad copulam maritalem*. Oriri potest vel ex privatione membrorum; vel ex eorum improportione; vel ex frigidity; vel ex maleficio. Dicimus *incapacitas ad copulam maritalem*, quia copulæ tantum capacitas ad essentiam matrimonii requiritur: unde sicut nullum est matrimonium inter eos qui nequeunt illud consummare eo actu, ex quo de se esset possibilis generatio; ita validum est inter eos qui possunt copulari, esto per accidens nequeant generare. Hinc Ecclesia permittit conjugia inter senes et steriles, qui licet non ad generationem; ad copulam tamen sunt idonei. Item inter moribundos, qui veram habent potentiam, licet morbo impeditam. Item inter eos, qui unum tantum habent testiculum; quia nihilominus verum semen emittunt. Pariter nec sunt impotentes fœminæ, quæ aut susceptum viri semen retinere, aut sine mortis periculo parere nequeunt; quia tum illa seminis susceptio, tum istud periculum jam ostendunt potentiam ad copulam consummatam.

Contra sunt impotentes eunuchi perfecti, qui nempe utroque carent testiculo, ut declaravit Sixtus V anno 1587. Item qui contusos habent testiculos; cum tales sint, ut verum semen emittere nequeant.

564. Multiplex est impotentia ad copulam: — 1. alia est

¹ Ex S. C. C., 6 maii 1741, *matrimonium initum a sponso faciem habente palliatam naso tenuis, nullum est*: intellige si inde sponsus alia ratione non dignoscatur a Parocho. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 1092.

naturalis, quæ provenit ex defectu naturali, puta ex nimia frigiditate in viro, vel nimia vasis coarctatione in fœmina. Alia *accidentalis* quæ provenit ex vitio extrinseco, accidentali, v. g., morbo: vel etiam maleficio, cujus casus etsi rarissimus, contingere tamen posse non est dubium; 2. alia est *perpetua*, et talis habetur, quæ mediis naturalibus aut licitis tolli nequit, nempe nisi per miraculum aut per peccatum aut cum periculo mortis. Alia *temporanea*, quæ mediis licitis et ordinariis, v. g., chirurgorum operationibus auferitur: — 3. alia *absoluta*, quæ est cum personis quibuscunque: hac laborat vir utroque testiculo carens. Alia *respectiva*, quæ non est, nisi cum tali persona: sic mulier potest esse apta copulari cum uno, non cum alio; — 4. alia *antece-dens*, quæ matrimonii celebrationem præcessit; alia *subse-quens*, quæ illam secuta est¹.

565. Impotentia antecedens et perpetua, sive naturalis sive accidentalis, dirimit profecto matrimonium. Et quidem respectu omnium, si sit absoluta; respectu vero illius tantum personæ, quacum coiri non potest, si sit relativa. Id autem habemus tam ex jure positivo canonico², quam ex jure naturali; nam *sicut in aliis contractibus non est conveniens obligatio, si aliquis se obliget ad hoc, quod non potest dare vel facere; ita non est conveniens matrimonii contractus, si fiat ab aliquo, qui debitum carnale solvere non possit*: ita Angelicus³. At idem dici non debet neque de impotentia temporanea; quia qui hac laborat, absolute loquendo, ad copulam perficiendam idoneus est. Neque de impotentia subsequente; quia hæc jam invenit matrimonium validum, ideoque illud dissolvere non potest. — Hic autem nonnulla notamus pro praxi:

¹ Si dubitetur an impotentia præcesserit vel subsequuta sit, judicabitur præcessisse, si profecta sit a causa intrinseca; quia quod a natura est, semper inesse præsumitur. Si vero ortum habuerit a causa extrinseca, v. g., a mutilatione membri, judicabitur antecedens, si allegetur brevi tempore, v. g., uno vel altero mense post matrimonium; subsequens, si post longum tempus; quia tempore matrimonii quisque præsumendus est potens, nisi contrarium illico ac certo probetur.

² C. v. *De frig. et malefic.* — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 1095,

³ Suppl. q. 58, a. 1.

1. Cognita impotentia certa et perpetua, sponsi sine ulla temporis mora, possunt illico se separare, etiam propria auctoritate (si tamen id valeant sine scandalo, secus requiritur auctoritas judicis ecclesiastici): imo tenentur, si adsit periculum incontinentiæ; nam matrimonium est certe nullum, ideo nulli actus matrimoniales permittuntur. Olim, ait Alisia, his conjugibus, ceu potius contrahentibus, permittebatur, ut possent simul habitare non tanquam conjuges, sed tanquam frater et soror¹. Verum ex hodierna Ecclesiæ disciplina non amplius id conceditur, præsertim si conjuges juvenes sint, licet non institerint pro declaratione nullitatis matrimonii. Hinc Sixtus V Litteris ad Episcopum Novariensem apostolicæ Sedis in Hispania Legatum præcepit, ne tales contrahentes simul cohabitarent.

2. Si impotentia sit dubia, quæ superveniat seu cognita sit matrimonio bona fide celebrato, tunc ex jure canonico datur triennium ad tentandam matrimonii consummationem; ideoque dubitantes uti veri conjuges haberi licite possunt et copulam experiri, etsi semen extra vas effundant, ut communiter dicunt. Hoc tempus in veriori sententia incipit a tempore copulæ intentatæ; debet autem esse moraliter continuum, nempe ut conjuges secum cohabitent per majorem anni partem. Si vero dubium antecedit matrimonium, non potest qui dubitat illud inire ob gravem injuriam quam parti irrogaret. Quod si, hoc non obstante, contraxerit, adhuc conceditur triennalis experientia.

3. Judicium de impotentia non ad Parochum neque Confessarium spectat; sed ad judicem ecclesiasticum, qui audire debet medicos et obstetrices, quarum etiam præscriptionibus standum est ab impotentia laborantibus, si non sint ita molestæ, dolorosæ ac gravissimæ².

4. Elapso triennio, et adhuc perseverante impotentia, hæc judicatur perpetua, tunc conjuges sunt separandi, ex dictis. — Quid si Confessarius deprehendat conjuges in bona fide versari, et admonitos suspicetur non esse obtemperaturos?

¹ C. v. *De frig. et malefic.*

² C. *Laudabilem de frig.*, etc. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 1099.

Prudenter abstineat a monitione, ne illi a peccato materiali, in formale certo et facile labantur, ut experientia docet.

566. Q. 2. *Quid de impedimento raptus quoad matrimonium?*

R. *Raptus*, prout est impedimentum dirimens matrimonii, definitur: *Violenta abductio mulieris matrimonii ineundi causa*. Hoc impedimentum Ecclesiae jure inductum est; ait enim Tridentinum: *Decernitque sancta Synodus inter raptorem et raptam, quandiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere matrimonium*¹. Nihil autem refert, quod vir ad mulierem rapiendam utatur opera alterius; nam qui per alium facit, per se facere censetur².

Dicitur: 1. *violenta*; etenim si desit vis, vel si adsit consensus mulieris, cessat crimen raptus; quia tunc potius habetur fuga³.

¹ Sess. xxiv, c. vi, *De R. matr.* — V. Gousset, *Theol. Mor.*, n. 797, ubi fuse. — Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, nn. 1032 et 1107. Probabilius est, tantum matrimonium, non vero sponsalia inter raptorem et raptam irrita esse; nam non eadem et adaequata ratio currit, cum sponsalia non tantam libertatem equirant, utpote rescindibilia. Ita Perez, Pickler, Krimer, etc. Verum alii communius cum Sanchez et Salmanticensibus contrarium docent; quia cum sponsalia sint via ad matrimonium, eandem requirunt libertatem.

² *Melania de Busiridis mandato rapta a Democrito, Democritum potius quam Busiridem in conjugem ducere parata est: quid?* Potest valide illum ducere, quia proprie raptor non est qui mandatur, sed qui mandat ad rapiendum; Democritus hic non agit nomine suo in rapiendo: unde non est verus raptor, etsi nunc illum detineat. Ita Aversa, Giribaldus et alii.

³ Vis autem ista potest esse tam physica, v. g. violenta manuum injectio; quam moralis, v. g., dolus, deceptio, metus gravis, sive inferatur per se sive per alios. « Soustraire une fille à ses parents, c'est un rapt, et par suite un empêchement dirimant, quand même le ravisseur n'aurait pas employé la force physique, mais simplement la séduction ou la violence morale; quand même encore il l'aurait demandée en mariage et qu'elle y aurait consenti, si les parents ont refusé et qu'elle ait manifesté l'intention de leur obéir. La nullité du mariage peut être invoquée par la personne enlevée, même après plusieurs années, et, lors même qu'elle aurait eu des enfants, si pendant ce temps elle n'a pas été libre de faire valoir ses droits en justice. En pareil cas, le mariage est nul, sauf les droits des enfants qui en sont provenus. » *S. Congr. Conc.*, 18 jun. 1859. Docet Clericatus: si puella in propria domo obsideatur, ita ut exire non valeat, adest verus raptus; quia censetur esse in manu ejus, cujus satellites domum obsident; ideo implicitè abducta.

2. *Abductio*, id est traductio de loco in locum, vel etiam de domo in domum per aliquot inde passus distantem. Unde non sufficit, quod mulier transferatur de cubiculo in cubiculum ejusdem domus, etiamsi per vim ibi cognoscatur (tunc esset tantum vis, non abductio); sufficit vero si transferatur in locum separatum, in quo illa sit sub potestate viri. Cessat autem impedimentum, si mulier loco sit reddita tuto; nam Tridentinum ait valere matrimonium, si sit *rapta a raptore separata; et in loco tuto, et libero constituta; et eum in virum habere consenserit*.

3. *Mulieris*; quia si rapiatur vir, nullum erit impedimentum raptus; cum de hoc casu non loquatur Concilium. Nec sane eadem ratio est; tum quia id raro accedit; tum quia vir non ita facile vinci potest. Ita communiter tenent Sanchez, Smalzgrueber, et Billuart contra Clericatum et Collet.

4. *Matrimonii ineundi causa*: nam Concilium spectat raptum solummodo in ordine ad matrimonium, cujus libertatem assecurare voluit. Unde hoc impedimentum non extat, si mulier abducatur alia quacumque de causa, quæ non sit etiam matrimonii contrahendi. Hinc non erit impedimentum raptus, si mulier tantum rapiatur ad obtinendas ab ea pecunias, etsi postea conveniatur cum illa de matrimonio. Idem probabilius est, si mulier tantum rapiatur ad eam deflorandam.

Idem est si interveniat solus raptus seductionis, qui tunc locum habet, cum mulier blanditiis, muneribus, promissis, illecebra voluptatis aut quolibet alio modo illecta, invitis iis a quibus ipsa pendet, raptorem sequitur. Ita Tridentinum communiter interpretantur auctores¹: et hodie maxime firmatur ex Littera responsiva Pii VII 27 junii anno 1805 ad Napoleonem I, qui postulando dissolutionem matrimonii fratris sui Hieronymi, memorabat inter ceteras causas raptum seductionis cum parentum dissensu: « Il est contraire aux maximes de l'Église de faire découler la nullité du mariage de la circonstance du rapt ou de séduction: l'empêchement

¹ Citat Alasia declarationes S. C. C., 3 martii 1714. — It. V. Giraldu, *Expositio juris Pontificii*. — It. Zamboni, *Collectio Decretor. S. C. C.*

produit par le rapt n'a lieu qu'autant que le mariage a été contracté entre le ravisseur et la personne enlevée, avant que celle-ci ait été remise en pleine possession de sa liberté. Or, dans le cas actuel, il n'y a rapt en aucune façon, d'autant que les mots de *rapt*, de *séduction*, employés dans le mémoire, ne signifient autre chose que l'absence de consentement de la part de parents, dont on veut déduire la *séduction* d'une mineure : on ne saurait, en conséquence, y trouver un obstacle *dirimant* par rapport au lien matrimonial¹. »

567. *Sed (quæres) quænam pœnæ constitutæ sunt contra raptos?* Ex Tridentino (præter impedimentum dirimens, quod incurrit raptor) tum raptor, tum omnes eidem consilium et favorem præbentes, si laici, incurrunt excommunicationem nemini reservatam : item infamiam perpetuam ac inhabilitatem ad omnes dignitates ; et si Clerici sint, ejectionem insuper e proprio gradu. Imo raptor ligatur obligatione dotandi raptam. Ubi notandum est : 1. excommunicationem ipso facto incurri ; ceteras pœnas non nisi post sententiam : cum hæc nimiam acerbiter contineant, ut illico quis eas debeat in se exequi ; 2. dictas pœnas non incurri ab eo, qui ab aliis jam raptam mulierem domi suæ retinet : quia raptus jam est consummatus.

Quod si jam desponsatus, rapiat sponsam, censent Henriquez ac Ledesma ipsum nec impedimentum, nec ceteras pœnas incurrere ; ex jure antiquo². Sed verius id negant Concina, Sanchez et Salmanticenses, casu quo fœmina abducatur invita ; nam ipsum Tridentinum (quod reformavit jus antiquum) indistincte loquitur de omni raptore.

568. *An (addes) si non impedimentum, saltem incurrat ceteras pœnas qui abducit mulierem causa libidinis, vel alio malo fine, quam ad matrimonium?* Alii negant ; quia Tridentinum solum intendit favere libertati matrimonii : sane ea in sessione loquitur de solo matrimonio. Alii vero gravissimi auctores affirmant ; quia Tridentinum in illo speciali capite generaliter loquitur. Et quamvis quoad impedimentum inducendum Tridentina lex communi sensu sic fuerit recepta ; non ita tamen est quoad alias constitutas pœnas.

569. Hic notamus ex Codice pœnali Regni Subalpini mulierum rap-

¹ Artaud, *Histoire du pape Pie VII*, vol. II. — La Motta, *Teorica dell' istituz. del matr.*, par. IV : documenti. Unde contraria opinio, quæ jamdiu in Gallia viguit, hodie in ipsa Gallia rejicitur ; ac merito, consuetudo enim fundata in falsa legis interpretatione, non parit effectum ; ait Gousset.

² Cap. penult., *De rapt.* — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 1108. — Ferraris, *vº Raptor*.

tus etiam causa libidinis, gravissime puniri, nempe carcere, relegatione, pœna confini, etc., habita circumstantiarum ratione¹.

COROLLARIUM. — *De Matrimonii denuntiationibus seu bannis.*

570. Q. 1. *Quid de denuntiationibus matrimonii?*

R. Denuntiationes matrimonii fuerunt inductæ : 1. et maxime, ut detegantur si quæ forte extent impedimenta ; 2. ut eliminentur matrimonia clandestina ; 3. ut filiifamilias, invititis vel insecis parentibus, non contrahant juxta illud :

Ne vetitus, ne clam, invito nubasve parente.

Si tamen banna omittantur, non ideo invalidant matrimonium ; cum illis clausula irritans non sit apposita. Hac de re Tridentinum præcipit, ut in posterum antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium Parocho, tribus continuis diebus festivis, in Ecclesia, inter Missarum solemnias, publice denuntietur, inter quos matrimonium sit contrahendum². Explicantur verba :

1. *Tribus continuis diebus festivis* : quæ continuitas ita est accipienda, ut nulli festi dies præsertim dominici inter unam alteramque denuntiationem intercedant ; alioquin non excusetur quis a veniali, quia jam contra præceptum faceret. — Dies porro illi debent esse festivi sive ex præcepto generali, sive ex præcepto particulari alicujus loci, sive ex lege scripta, sive ex consuetudine. Episcopus tamen potest dispensare, ut fiant etiam diebus ferialibus (ut declaravit S. C. C. penes Barbosam), si æque servetur finis Concilii, ob populi concursus.

2. *In Ecclesia*, id est in Ecclesia parochiali contrahentium : possunt autem fieri probabiliter etiam in Oratorio, saltem cum aliqua causa, uti dicunt Barbosa, Navarrus et Sanchez : hoc

¹ Art. 495 et seqq. — C. A. pœn., p. I, § 80.

² Sess. XIV, c. 1, *de R. matr.* « Les mariages mixtes sont soumis aux règles générales, et sont publiés à l'église, et la crainte de la singularité ne fournit pas matière à dispense. » Nardi. — V. Ferraris, *vº Bannitus, Matrimonium*, a. 4. — Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 989.

utique liceret, si illuc generaliter veniant parochiani, et Missa parochialis ibi celebretur. Item ad januam Ecclesiæ; imo etiam extra, confluente, ad aliquam celebritatem magno populo; quia sic jam obtinetur finis Concilii: idque probabile videtur fieri posse saltem sine mortali, imo si adsit aliqua causa, sine ulla culpa.

3. *Inter Missarum solemnia*, id est in Missa parochiali vel conventuali, ut declaravit S. C. C. Quod si per oblivionem vel alia de causa omitantur in Missa, *possunt etiam fieri diebus festivis, dum cantantur Vesperæ* ex eadem S. C. Sed dicunt probabiliter Barbosa, Roncaglia et Sanchez, quod possunt etiam fieri in Ecclesia tempore processionis vel concionis, etsi non sit inter Missarum solemnia.

4. *A proprio contrahentium Parocho*: quod si sponsi fuerint diversæ Parœciæ, etsi ejusdem Diœcesis, in utraque Parœcia fieri debent denuntiationes ut dicit Rituale. Si vero alter sponsorum de brevi moretur in aliquo loco, denuntiationes sunt faciendæ etiam in Parœcia, unde discessit, ut declaravit S. C. C. — Et hic notandum, quod si alter sponsorum ad aliam Diœcesim, a qua ætate jam nubili discessit, pertineat, tunc externus ille debet etiam referre *statum*, ut vocant, *liberum* exaratum ad normam Instructionis S. C. C. 1: et status iste debet prius recognosci, et approbari in propria etiam Curia episcopali, antequam Parochus matrimonio assistat. Imo status libertatem etiam illi Diœcesani probare debent, qui diu (ex Synodo Novariensi, si per quatuor menses continuos) post ætatem nubilem a propria Diœcesi abfuerint.

571. Parochus in denuntiatione exprimere debet contrahentium nomen, cognomen, parochiam, patriam domicilium, et a quibus orti. Item diœcesim, si ad aliam spectent; et si

¹ Extat in Synodo Novariensi, p. 402. Nota: S. C. C. pluries declaravit proclamationes necessario faciendas esse etiam in loco originis; sed addit Croix, quod id hactenus non potuit (saltem ubique) deduci in praxim. Quidquid sit, præstat saltem, ut Parochus matrimonii scribat ad Parochum originis, ut tutus procedat: fieri enim potest, ut quis celebret matrimonium in loco originis; sed statim, rupta concordia, discedat; ac tandem post longissimam moram in alio oppido, aliud matrimonium tentet, nemine suspicante. Casus recentissimus est.

de viduis sermo sit, defuncti conjugis nomen et cognomen. Insuper debet admonere de vice in vicem, an proclamatio, quam agit, sit prima an secunda an ultima: et quando una vel altera peracta, speretur dispensatio in reliquis, pariter fidelibus indicandum est, ut si quod dignoscant impedimentum, apto tempore revelare possint. Innuere demum debet gravem obligationem revelandi impedimentum, si quod fideles norint, vel sibi vel suis ecclesiasticis superioribus. At quomodo denuntiabit, si quæ sint impedimenta populus ignoret; hinc gravis in Parocho obligatio est suis aperiendi non tantum sanctitatem, virtutem ac legitimum finem matrimonii, sed etiam impedimenta, ea præsertim quæ frequentius occurrunt, et speciatim impedimenta cognationis spiritualis et publicæ honestatis, quæ quidem ut plurimum ignorantur, prout monet Catechismus Romanus.

Si duo menses integri effluxerint a bannis peractis, quin matrimonium celebretur, repetenda ea sunt, *nisi aliter Episcopo videatur*. Ita Rituale R.: porro ex pluribus Synodis (uti ex Novariensi, pag. 154), si duo menses effluxerint, una saltem denuntiatio repetenda est; omnes vero, si tres vel plures effluxerint menses (R). 722.

572. Q. 2. *An promulgationes sint agendæ sub gravi?*

R. Affirmative: agitur enim de re gravi ac præcepta ob finem magni momenti. Hinc tam assistens, quam contrahentes illas transgredientes gravissime delinquant: imo Parochus matrimonio interesse præsumens, cui legitimæ non præcesserint denuntiationes, suspensione ab officio triennio duratura, aut etiam graviori pœna plecti jubetur; ipsis vero contrahentibus, qui hoc Ecclesiæ mandatum contemnunt, dignam pœnitentiam injungendam esse statuitur¹.

Attamen ex universali usu a proclamationibus excipiuntur Principes matrimonium contracturi; quia eorum genus satis notum est.

573. *An (quæres) peccet graviter Parochus, qui matrimo-*

¹ C. *Cum inhibitio*, § finali de cland. despon. — Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 990.

Vide
pag. 72

nio assistit, omissis tribus denuntiationibus sine Episcopi licentia, si per diligentiam adhibitam certus sit nullum esse canonicum impedimentum? R. Barbosa, Roncaglia et Sanchez communissime et verius affirmant. Esto quod Parochus per suam diligentiam impleat finem Tridentini; transgreditur tamen illam diligentiae formam, quam Concilium exigit: hæc vero cum sit in re gravissima, non excusatur a mortali, nisi adsiturgens necessitas quæ moram non patiatur. Imo nec adæquate satisfacit fini præcepti, tum quia illa lex fundata est in præsumptione juris, quæ ideo in omni casu, quoad potest, servanda est; tum quia si postea casu aliquod detegatur impedimentum, filii inde exorti habentur illegitimi¹: ac conjugibus adimitur spes dispensationis. Non enim dignus est, ut Ecclesiæ benignitatem facile experiatur qui ejus salubria præcepta temere contempsit²; saltem nonnisi difficilius hæc concedi solet. Et ideo ea circumstantia omissionis denuntiationum ex Curiae stylo ad valorem est exprimenda.

574. Quid (quæres) si Parochus duas vel unam tantum omittat proclamationem sine dispensatione et sine causa? Duas omittere probabilius est mortale; quia duæ e tribus uti pars gravis totius præcepti habenda est. Utrum vero id sit etiam dicendum de omissione unius tantum, affirmant Escobar, Pontius, etc.; sed probabiliter alii negant, si Parochus aliunde sit, certus nullum adesse impedimentum; quia respectu ad totum hæc non videtur materia gravis.

575. Q. 3. An fideles debeant impedimenta, si norint, denuntiare?

R. Sive fiant sive etiam omittantur proclamationes, omnes cujuscumque sexus ac loci, per se loquendo sub mortali, si quod noverint impedimentum, tenentur denuntiare, quamvis secretum³. Patet ex lege non tantum Ecclesiæ, sed ipsius

¹ Ex c. fin., § Si quis de cland. despon.

² Tridentinum, sess. XIV, c. v.

³ Ex qua parte hæc lex fertur ab Ecclesia, ei subjiciuntur omnes Christiani; ex qua parte nititur præcepto charitatis, omnes omnino ea tenentur. Attamen si ex manifestatione periculum infamiae personæ immineret, præmittenda erit fraterna correctio, si tamen profutura prævidetur. Contracto matrimonio, lex denuntiandi cessat, quæ solum lata est ad præveniendam

naturæ, quæ præcipit ut prospiciatur et dignitati Sacramenti et bono proximi. Ergo omnes et singuli denuntiare tenentur, qui rationis usum habent; cum tunc illius præcepti sint capaces. Etiam consanguinei et amici; imo strictius, ut patet ipsi damnum tenentur impedire suorum amicorum et propinquorum: etiam alienigenæ, quia id præceptum est ad Ecclesiæ bonum: etiam qui jam scit impedimentum a S. Pœnitentiaria dispensatum fuisse utpote occultum, si postea publicum evaserit; ut tunc publice afferatur obtentæ dispensationis testimonium. Etiam si unus dumtaxat sit, qui sciat impedimentum, etsi nequeat probare (serviet enim ad indagandum); ita communissima et verior sententia cum Barbosa et Sanchez, qui id probant ex jure canonico, ubi dicitur: *Matre asseverante ipsos esse consanguineos, non debent conjungi*¹.

Diximus: *Per se loquendo omnes teneri*; datur enim exceptio: sic ab obligatione denuntiandi impedimentum excipiuntur: *a.* Confessarii, quorum notitia non est hujus fori; *b.* qui illud revelare non possunt absque gravi detrimento sui vel suorum, ut si impedimentum proveniat ex propria illicita copula; *c.* qui impedimentum sciunt sub secreto consilii, ut sunt parochi, medici, obstetrices; nam societati interest hæc secreta servari. Aliter est ex Angelico, si sciatur illud sub secreto confidentiæ tantummodo; nam nulla utilitas in Rempubicam ex hisce secretis²; *d.* qui illud audierunt a persona non fide digna, cum nulla ratio hujus auditus.

576. Q. 4. Quidnam agendum est a Parocho, cognito sponsorum impedimento?

R. Si impedimentum ei fuerit denuntiatum ab aliquo qui sit fide dignus, certum est ex jure, Parochum teneri interdicere nuptias, rem Ordinario deferrendo, ut cognoscat³. Imo in veriori sententia ad hoc adhuc tenetur, etsi ipse solus

matrimonii nullitatem; remanet tamen semper lex charitatis, si speretur bonus effectus ex revelatione impedimenti postea cogniti.

¹ Cap. Super eo xxii de test. et attest. — V. De dissolutione sponsalium.

² 2, q. 70. a. 1. — Liguori, Op. Mor., l. VI, n. 991.

³ Cap. fin., De cland. — V. Liguori, Op. Mor., l. VI, n. 1001.

impedimentum sciat extra Confessionem, tum ut validitati Sacramenti prospiciat, tum ut bono suarum ovium consulat¹. Diximus *extra Confessionem*, cum enim arctissima sit sigilli lex, hujus notitiæ non est habenda ratio; sed debet Parochus in Confessione sponso monere, ut a matrimonio absterneant, donec dispensentur. Excipe nisi sint in bona fide, et ex monitione desperetur fructus, maxime si impedimentum non de facili (contracto matrimonio) a sponsis dignoscatur²: tunc a Confessario est omittenda monitio, donec obtineatur dispensatio; quia melius est interim permittere peccatum materiale, quam præbere occasionem peccati formalis.

577. *Quid (quæres) si moniti in confessione sponsi, declarent, se non posse omnino a matrimonio desistere sine magno scandalo, cum impedimentum sit occultum ex causa infamante ortum; et omnia jam parata sint, factæ denuntiationes, amici invitati, etc.?* Tunc Parochus, vel Confessarius suadeat illis, ut contrahant sub conditione: *Si Papa dispenset; animo tamen interea cohabitandi ut frater et soror (cum nullum sit conjugium); obtenta autem dispensatione, iterum et valide contrahendo.* Ita Beja, Pontius, etc. Si autem hoc remedium non obtineat, ut si, v. g., cognitio impedimenti se teneat ex parte unius tantum, qui non vult prodere turpitudinem suam alteri parti, ut ab usu conjugali absterneat, tunc docent Bossius, Sanchez, etc., suadendum esse pœnitenti ut emittat votum castitatis ad tempus, illudque manifestet. Quia tamen hoc videtur periculosum propter suspi-

¹ Nec obstat dicere, quod peccatori occulto non potest denegari Sacramentum, cum publice petit; et aliunde scandalum oriri, si jam indictum matrimonium non celebretur. Hoc enim evenit, cum aliud non currit malum, quam mala perceptio Sacramenti: secus autem cum interveniunt alia gravia damna, quæ plerumque accidunt ex matrimoniis invalidis, ut recte docent Bossius, Coninchius, Roncaglia, cum Sanchez, disp. xv, l. III. Scandalum non adeo attendendum in hac re, cum res nova non sit, ut identidem detegatur impedimentum aliquod.

² Quæ omnia cum proportionem sunt dicenda de alio Confessario non Parocho, qui vel ex sponsorum confessione, vel ex aliis novit impedimentum; qui monere vel non monere debet, ratione circumstantiarum: et hoc currit, etiam matrimonio celebrato. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, nn. 615 et 996. — Pavone, *La luce fra le tenebre*, etc.

cionem, quam aliis ingerere potest; ideo communissime ac valde probabiliter alii dicunt cum Anacleto, Antoine, Barbosa, Dejustis, Urtado et Sanchez, quod in tali rerum augustia, potest dispensare Episcopus, quia tunc recte præsumitur Pontifex ipsi delegare facultatem. Cardenas hoc dicit *moraliter certum*, Benedictus XIV concedit id esse *fere commune*¹, Pyrrus Corradus testatur insuper id declarasse Sixtum V.

578. *Quid (addes) si neque ad Episcopum haberi possit recursus; quia nuptiæ omnino in crastinum celebrandæ sunt, et Episcopus longe distet?* Tenet tunc Roncaglia non sine fundamento cum Lugo et aliis, quod eo in casu posset Parochus vel Confessarius prudens utendo epicheia declarare parti impedimento consciæ, talem humanam legem pro tunc non obligare. Quia tunc lex cessat in particulari non tantum *privative*, quatenus redditur inutilis, quo in casu adhuc obligat; sed cessat etiam *contrarie*, quatenus fit nociva, unde cessat habere rationem veræ legis. Notant tamen quantocius, saltem pro majori securitate, et etiam pro reverentia erga Ecclesiæ leges, recurrendum esse ad sacram Pœnitentiarum, ut obtineatur dispensatio seu declaratio².

579. Q. 5. *Quisnam potest dispensare super bannis?*

R. En Tridentini verba: *Si aliquando probabilis fuerit suspicio matrimonium malitiose impediri posse, si tot præcesserint denuntiationes; tunc vel una tantum denuntiatio fiat, vel saltem, Parocho et duobus vel tribus testibus præsentibus, matrimonium celebretur. Deinde ante illius consummationem denuntiationes in Ecclesia fiant, ut si aliqua subsunt impedimenta, facilius detegantur, nisi Ordinarius ipse expedire judicaverit, ut prædictæ denuntiationes remittantur. Quod illius prudentiæ et iudicio sancta Synodus relinquit.* Ex his habetur, Episcopum posse jure ordinario dispensare: quod pariter potest Capituli Vicarius, sede vacante. Item Prælati inferiori, si jurisdictione quasi-episcopali sit insignitus. Quoad autem Episcopi Vicarium, Diana et Pontius

¹ *De Syn.*, etc., l. VII, c. xxxi, n. 2. — V. Ferraris, *Biblioth.*, vº Impedimentum.

² V. Pignatelli. t. III, *Consult.* xxxiii. — Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 612.

hanc ei denegant facultatem; verum communius ac probabilius Barbosa, Elbel, Filliucius, Navarrus, Roncaglia alique contrarium docent ex eo, quod Vicarius generalis unum cum Episcopo efficiat tribunal in iis, quæ de jure ordinario scripto ac patenti competunt principali¹.

Omnes tamen id negant de Parocho, quia nullam in foro externo habet jurisdictionem. Ei id unum concedunt, ut cum Episcopus dispensare tenetur et adiri non potest (vel sine ratione episcopus dispensare recusat, et extrema urget necessitas) declaret præceptum tunc non obligare; si tamen nulla adsit suspicio aliquod adesse impedimentum.

580. *Quænam (quæres) justæ dispensandi causæ?* R. Unica a Tridentino assignatur legitima dispensandi causa; sed non ad exclusionem, bene vero ad exemplum, ut declaravit S. C. C. Unde duplicis generis communiter distinguuntur causæ: aliæ, quibus extantibus, Episcopus non solum potest, sed etiam tenetur dispensare; aliæ, ob quas non tenetur quidem dispensare, sed potest.

Causæ, ob quas tenetur Episcopus dispensare, sunt: 1. si probabilis adsit timor, ne matrimonium malitiose impediatur; 2. si matrimonium sit illico celebrandum ad damnum vitandum; vel scandalum impediendum, v. g., si concubinarii jam reputarentur legitimi conjuges, si sponsa jam cognita fuerit, et ab aliquo tempore prægnans; si a morituro sit contrahendum ad prolem legitimandam; 3. si imminet periculum animæ, corporis aut fortunæ; 4. si sponsus, statim sit in longinquas regiones profecturus, aliqua urgente causa; 5. si parentes vel tutor prætendant, ut virgo nubat indigno. Ita passim Barbosa, Bossius, Roncaglia, Salmanticenses, etc.

Causæ vero, ob quas Episcopus potest, sed non tenetur dispensare, sunt: 1. si nuptiæ sint contrahendæ inter magnates; horum enim conjugia non fiunt, nisi præcedente magna consideratione; 2. si sponsi sint valde senes, vel valde dispares conditione, ætate, divitiis, ne pudore perfundantur; 3. si certo moraliter constet, nullum adesse canonicum impedimentum; 4. si imminet tempus Quadragesimæ vel Adventus, et alias aliquod timeri possit præjudicium². Sic Barbosa,

¹ Adversarii quendam afferunt S. C. C. declarationem, sed valde dubia habetur. — V. Monacelli, *Formularium legale*, p. 1, tit. viii, d. 6, qui id ipsum tenetur, et asserit illud in praxi servari, et a se servatum fuisse, cum eo munere fungeretur.

² Solo imminente tempore feriato, melius est dispensare a nuptiarum prohibitionem, quam a denuntiationibus. Ita S. C. C. in Novariensi, uti refert Alasia.

Bossius, Cabassutius, Sanchez, etc. Si vero non adeo sit impellens causa, sat erit dispensare ab una vel altera denuntiatione; omnino enim dispensare Episcopus vetat Benedictus XIV Bulla *Nimiam licentiam*, 18 maii 1745, nisi, prout addit, *urgente legitima, gravissima et ineluctabili causa, ut liquet ex Tridentino*¹.

581. Si sponsi sint ex diversa Diœcesi, hannonum dispensatio ab utroque Episcopo obtinenda est: possunt enim esse rationes dispensandi pro una parte, quin adsint pro altera; et si ex una parte non detegatur impedimentum, non sequitur non posse detegi ex altera, Cury.

CAPUT TERTIUM

DE DISPENSATIONIBUS SUPER IMPEDIMENTIS

582. Q. 1. *Quis potest dispensare super impedimentis matrimonii?*

R. Tridentinum novatores damnavit asserentes Ecclesiam dispensare non posse in impedimentis, in iis nempe, quæ sunt ecclesiastici juris²; et merito, qui enim legem condidit, ab eadem dispensare potest. Et Pius VI Bulla *Auctorem fidei* proscripsit propositionem 60 Synodi Pistoriensis supponentem, Ecclesiam per civilem potestatem spoliari posse hac facultate. Porro circa præsentem quæstionem duo certa sunt:

1. Nihil posse Parochum hac de re; cum Parochus nulla polleat in foro externo jurisdictione; 2. totum posse Pontificem in impedimentis de jure ecclesiastico, cum sit caput totius Ecclesiæ, et universalem habeat jurisdictionem. Non tamen potest Pontifex (uti tradit communior et probabilior sententia cum D. Thoma³) dispensare in his, quorum jus ex sola divina voluntate pendet; item neque in iis quæ sunt

¹ Ita etiam Constitutione *Satis Vobis*, 17 nov. 1741.

² Sess. xxiv, can. iii. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 4119.

³ 1, 2, q. 97, a. 4. — V. Pavone, *La luce fra le tenebre*. — Liguori, *Op. Mor.*, l. VI, n. 4119. — Perrone, Gualco. — Ferraris, *Matrimonium*, art. 3 et 7.